

Araştırma Makalesi / Research Article

**ELEKTRONİK VERGİ UYGULAMALARININ VERGİ GELİRLERİ ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNE İLİŞKİN GELİR VERGİSİ MÜKELLEFLERİNİN ALGISININ
ÖLÇÜLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA* ****

Muhammed Kemal BOSTAN¹

Arzu KIZILKAYA^{2*}

Öz

Devletin sunmakta olduğu kamu hizmetlerini finanse edebilmesi için ihtiyaç duyduğu kamu gelirlerinin başında vergiler yer almaktadır. Vergileme sürecinin doğru bir şekilde yürütülmesi ve denetim ile desteklenmesi, kamu açıklarının önlenmesi için büyük önem arz etmektedir. Vergileme işlemlerinin doğru yapılması ve uygun şartlarda yükümlülüklerini yerine getirebilmek ise mükelleflerin süreçten başlıca beklentilerini oluşturmaktadır. Bilişim teknolojilerinin hiç olmadığı kadar ilerlemiş olduğu günümüz şartlarında, vergileme sürecinin ve ilgili diğer işlemler ile verginin taraflarının da söz konusu gelişmelerden payına düşeni almakta olduğu görülmektedir. Hizmet kalitesinin artırılarak mükellef memnuniyetinin sağlanması ve vergiye gönüllü uyumun artırılması gibi amaçlarla Vergi Dairesi Otomasyon Projesi (VEDOP) geliştirmiştir. Elektronik uygulamaları kapsayan proje ile birçok vergileme işlemi elektronik ortama taşınarak hızlı, düşük maliyetli, etkin ve verimli hizmet sunumu amaçlanmıştır. Bu kapsamda, bu çalışmada elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirleri üzerindeki etkisine ilişkin gelir vergisi mükelleflerinin algısının ölçülmesi anket tekniği kullanılarak incelenmiştir. İnceleme kapsamında İç Anadolu bölgesi temel alınarak 200 vergi mükellefi üzerinden çalışma yürütülmüştür. Neticede elektronik vergi uygulamalarının işlevsellik, kullanım ve fayda bakımından gelişmiş olduğu ve mükellefler için e-uygulamaların kullanışlı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu uygulamaların vergi hasılatının artırılmasına katkı sağladığı ön görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Vergi mükellefleri, elektronik uygulamalar, e-uygulama, vergi gelirleri, dijitalleşme.

Jel Kodları: H1, H2, O3

**A RESEARCH TO MEASURE THE PERCEPTION OF INCOME TAX TAKERS ON THE
EFFECT OF ELECTRONIC TAX APPLICATIONS ON TAX REVENUES**

Abstract

Taxes are at the top of the public revenues that the state needs in order to finance the public services it provides. The correct execution of the taxation process and its support with auditing are of great importance for the prevention of public deficits. Performing taxation transactions correctly and fulfilling their obligations under appropriate conditions are the main expectations of taxpayers from the process. In today's conditions, where information technologies are more advanced than ever before, it is seen that the taxation process and other related transactions and the parties of the tax also take their share from these developments. The Tax Office Automation Project (VEDOP) has been developed for purposes such as increasing the service quality, ensuring taxpayer satisfaction and increasing voluntary tax compliance. With the project, which covers electronic applications, it is aimed to provide fast, low-cost, effective and efficient service by transferring many taxation transactions to the electronic environment. In this context, in this study, measuring the perception of income taxpayers regarding the effect of electronic tax applications on tax revenues was examined using the survey technique. Within the scope of the review, a study was carried out on 200 taxpayers based on the Central Anatolia region. As a result, it has emerged that electronic tax applications are advanced in terms of functionality, use and benefit, and e-applications are useful for taxpayers. In addition, it was predicted that these practices contributed to the increase of tax revenue.

Keywords: Taxpayers, electroic applications, e-application, tax revenues, digitalization.

JEL Codes: H1, H2, O

* Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Yayın Etiği Kurulu'ndan 2023/01 karar nolu yazılı izin alınmıştır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, ORCID: 0000-0003-2012 656X.

² Doktorant, Kırıkkale Üniversitesi İİBF Maliye Bölümü, ORCID: 000-0003-1122-6323.

* **Sorumlu Yazar** (Corresponding Author): kizilkayaarzu3@gmail.com.

Başvuru Tarihi (Received): 11.03.2023 **Kabul Tarihi** (Accepted): 19.10.2023.

Giriş

Belirli bir devlet kurgusu altında yaşayan toplumların kolektif gereksinimlerini karşılamak, kamusal mal ve hizmetlerin sunumu ile mümkün olabilmektedir. Söz konusu mal ve hizmetlerin sunumu için gerekli finansman noktasında ilk akla gelen kamu geliri ise vergilerdir. İdeal vergi sisteminin özellikleri, vergilemede adaletin sağlanabilmesi, vergilemede kullanılan yöntemler gibi tartışma konuları, yüzyıllardır bazı düşünürler tarafından ele alınmış olmakla birlikte modern maliye bağlamında ise bir asırlık geçmişe sahip olduğu söylenebilir. Elbette ki modern anlamdaki tartışmaların yönünü, bilişim teknolojilerindeki gelişmeler de ziyadesiyle etkilemektedir.

İnternet ve teknoloji kullanımının artışına bağlı olarak geleneksel anlamda yapılmakta olan pek çok işin elektronik ortama taşınmış olması ister istemez özel kesimde olduğu gibi kamusal alanda da dönüşümü beraberinde getirmiştir. Kamusal alanda e-dönüşüm perspektifiyle ortaya konulan bu değişim hareketleri, e-devlet ve bağlı uygulamaları ile günlük hayatın mümkün olan her alanına adapte edilegelmektedir. Gelişen teknoloji ile vergisel işlem ve süreçlerin bilgisayar ve internet ortamında çok daha seri ve verimli bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün hale gelmiştir.

Türkiye’de bilgi ve iletişim teknolojilerine ilişkin yatırımlar 2002 yılından itibaren düzenli bir şekilde devam etmekte olup, e-dönüşüm projesi 2003 yılında hayata geçirilmiştir. Geçmiş 1995 yılına dayanan Vergi Dairesi Tam Otomasyon Projesi (VEDOP) ise sonuncusu 2007 yılında olmak üzere üç aşamalı bir şekilde mükelleflerin ve idare çalışanlarının hizmetine alınmıştır. VEDOP’nin verginin tarafları açısından işlem maliyetlerini azaltıcı, çalışma verimini artırıcı ve süreçleri kolaylaştırıcı etkilerinin yanı sıra vergi kayıp ve kaçaklarını azaltarak vergi uyumuna olumlu yönde katkı sağlaması hedeflenmiştir. Günümüz Türkiye’inde vergi idaresi ile mükellef arasındaki hemen hemen bütün iş ve işlemler elektronik ortamda gerçekleştirilebilir hale gelmiştir.

Ülkemizde vergilerin etkin ve verimli toplanması amacıyla, bilişim çağının avantajlarını kullanarak daha hızlı, daha kolay ve daha doğru bir vergi toplama süreci geliştirilmiş ve mükellef odaklı vergileme süreci elektronik ortama taşınmıştır. E-uygulama şeklinde de bilinen elektronik vergi uygulamaları tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sürekli gelişmekte ve elektronik hizmet sayısı çoğalmaktadır. Dolayısıyla kamu harcamalarının en önemli gelir kaynağı olan vergiler için mükellef odaklı olan ve işlem kolaylığı sağlayan elektronik uygulamaların, vergiye uyumda, vergileme maliyetlerinin azaltılmasında, vergilerin kanunda öngörüldüğü zaman ve usullerde tahsil edilebilmesinde, devlet-vatandaş yakınlaşmasının sağlanmasında, vatandaşların daha katılımcı bir rol oynamasındaki önemi göz ardı edilemez bir konudur.

Bu çalışmada gelir vergisi mükellefleri ile elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirleri ve mükellefler üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Elektronik vergi uygulamalarının vergi denetimini kolaylaştırdığı ve kamu gelirleri için önemli bir kaynak olan vergi gelirlerini artırıp artırmadığı soruları üzerinden hipotezler kurulmuştur.

Bu kapsamda ilk olarak elektronik vergi hizmetine ve gelişim sürecine yer verilmiş, ikinci kısımda ise Gelir Vergisi Kanunu’nda sayılan mükelleflerin kullandığı başlıca elektronik vergi uygulamalarından bahsedilmiştir. Daha sonra bu alanda yapılmış ampirik çalışmalara, araştırma bulgu ve sonuçlarına yer verilerek çalışma sonlandırılmıştır.

1. Elektronik Vergi Hizmeti ve Gelişim Süreci

E-vergileme, vergileme sürecinin elektronik ortamda tahakkuk ettirilmesi, tahsil edilmesi ve yönetilmesi sürecidir (Amaefule, 2012: 113). Bilişim teknolojilerinin kullanılması suretiyle vergileme sürecine ilişkin yükümlülüklerin yerine getirilmesi olarak dar anlamda tanımlanabilecek elektronik

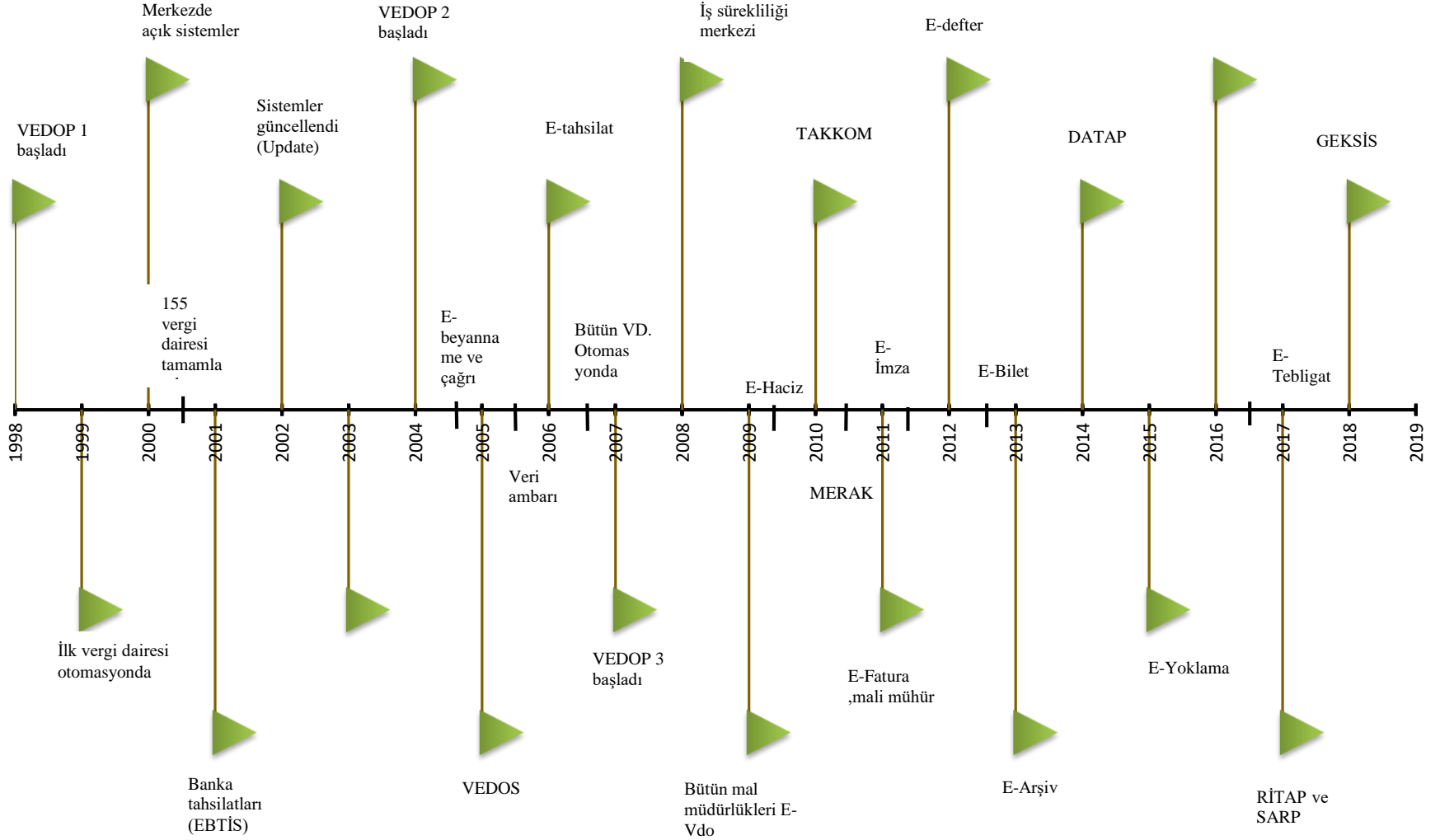
vergileme, ilk olarak ABD’de uygulanmaya başlanmış olmakla birlikte günümüzde pek çok ülke tarafından kullanılmaktadır (Özgen, 2008:196-197).

Elektronik vergi uygulamaları, bilgiye daha hızlı erişilmesine, evrakta sahteciliğin azaltılmasına, sürekli değişen vergi mevzuatlarının takibinin daha kolay yapılmasına, prosedür işlemlerinin azaltılmasına, yolsuzluk gibi girişimlerin azaltılmasına, kırtasiye ve personel masraflarının azaltılmasına ve verilerin güvenilir bir şekilde kaydedilmesine katkı sağlamıştır (Wamathu, 2014: 2-8; Doğan ve Ustakara, 2013: 8).

Türkiye açısından, 21.yüzyılda vatandaş ve işletmelerin bilgi ve iletişim çağı yaşadığı bu dönem, ülkemiz kamu sektörü içinde hem bir değişim getirmiş hem de bilgi ve iletişim teknolojilerinin vazgeçilmezliğini ortaya çıkarmıştır (Çarıkçı, 2010: 98).

Türkiye’nin elektronik “*Vergi Dairesi Otomasyon Projesi*” ilk olarak 1998 yılında başlamıştır. Elektronik vergi dairesi otomasyonu (e-VDO) adı altında; “*e-beyanname, e-ödeme, e-haciz, e-vergi levhası, e-borç sorgulama, e- KDV iadesi, e-fatura, e-uyum, e-analiz, e-bilet, e-cari hesap, e-takkom (takdir komisyonları otomasyonu), e-yoklama, e-denetim, e-arşiv, e-belge yönetimi, e-kayıt (sicil), e-tebligat*” gibi birçok farklı e-uygulama kullanılmakta ve yenileri eklenmektedir (Ünal, 2018: 24).

Şekil 1: Elektronik Vergi Uygulamalarının Gelişim Süreci

Kaynak: (Gerçek vd., 2013; Memiş vd., 2019).

Şekil 1’de görüldüğü üzere Maliye Bakanlığı tarafından uygulanmaya başlanan Elektronik Vergi Uygulamaları (VEDOP) 2007 yılına kadar üç aşamada geliştirilip alt yapısı tamamen oluşturulmuştur.

2. Gelir Vergisi Kanunu’nda Sayılan Mükelleflerin Kullandığı Başlıca Elektronik Vergi Uygulamaları

Elektronik vergi uygulamaları, geçmişten günümüze sürekli gelişerek ve güncel ihtiyaçları göz önünde bulundurarak daha az işlemle daha çok hizmet karşılayacak şekilde şekillendirilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda yazılım ve donanım için belirli bir maliyet gerekse de Gelir İdaresi Başkanlığı elektronik vergi uygulamaları ile saydam, şeffaf ve etkin bir hizmet sunmayı amaçlamaktadır (Uğur ve Çütcü, 2009: 5). Aşağıdaki tabloda hangi elektronik vergi uygulamalarına yönelik değişimlerin olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 1: Geçmiş ve Günümüzdeki Vergi Uygulamaları

Geçmişteki Uygulamalar	Günümüzdeki Uygulamalar
Fatura Defter Beyannameler Yoklama Tebliğat Haciz	Elektronik { Beyanname Fatura Yoklama

Kaynak: (Memiş, M. Ünsal; Çürük, T.; Ünal, Y., 2019: 480)

Türkiye’de kullanılan elektronik vergi hizmetleri vergi idaresi çalışanlarının kullandığı ve mükelleflerin kullandığı elektronik vergi uygulamaları şeklinde iki kısma ayırmak mümkündür. Konumuz kapsamında sadece Gelir Vergisi Kanunu’nda sayılan ve aynı zamanda katma değer vergisi yükümlülüğü bulunan mükelleflerin kullandıkları elektronik vergi uygulamaları başlıca; “İnternet Vergi Dairesi, E-Beyanname, E-Fatura, E-Defter, E-Arşiv, E-Bilet, E-Tebliğat, E-Girişimci, Mükellef Geri Bildirim Sistemi (MÜGEB), Gelir İdaresi Başkanlığı Mobil Uygulaması, Vergi Denetim Kurulu Mükellef Portalı, İnteraktif Vergi Danışmanı, İnteraktif Vergi Dairesi, KDV İade Takip Sistemi, Gelir ve Kurumlar Vergisi Standart İade Sistemi (GEKSİS), Hazır Beyan Sistemi, Defter Beyan Sistemi” şeklindedir.

Küreselleşme ile birlikte değişen dünya sistemi üzerinde aslında yerel yönetimlerin önemi daha çok artmış ve dünya küçük bir yerel yönetim halini almıştır. Bu durumda yönetim kavramı yani birlikte yönetme kavramı önem kazanmıştır. Birlikte yönetim devlet ile halkı birbirine yaklaştırmakta, şeffaf, hesap verilebilir, etkin ve verimli bir yönetim ortamı hazırlamaktadır. Yöneten ve yönetilenlerin birbirine en yakın olmasını sağlayan kurumlar Gelir İdaresi Başkanlığı ve Vergi Daireleri’dir (Arslaner ve Karaca, 2017: 149). Bu kurumların e-uygulamaları kullanarak halka hizmet sunması yönetim çağında en etkili yöntemdir. Çalışmamız kapsamında anket tekniği kullanarak e-uygulamaların mükellef ve vergi gelirleri üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi ve analizi üzerine daha ağırlık verildiği için yönetim kavramından kısaca bahsedilmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu’nda sayılan mükelleflerin kullandığı başlıca elektronik vergi uygulamalarının gelişimi birçok iş ve işlemlerin elektronik ortama taşınması verilerin gizliliği konusunu da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle sonraki bölümde e-uygulama sisteminde veri güvenliği ve mükellef bilgi gizliliğinden kısaca bahsedilmiştir.

3. Elektronik Vergi Uygulamalarında Veri Gizliliği ve Bilgi Güvenliği

Bilişim teknolojisinin her alanda etkisini göstermesi ve sürekli gelişmesi devlet yönetiminde de bir etki oluşturmuştur. Bu durum artan bilgi ve hizmet ihtiyacının hızla karşılanması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. E-uygulamaların gelişimi bu ihtiyacı karşılayacak nitelikte son yıllarda daha kapsamlı düzenlenmiştir. Ancak kamu ve kamusal alanlarda etkili olan kuruluşların, özel kurumların ve vatandaşların bilgilerinin e-uygulamalarda sürekli kullanımı ve bu uygulamalarda paylaşılması ayrıca e-uygulamaların önemli bir veri tabanı haline gelmesi bilgi güvenliği, bilgi mahremiyeti ve gizliliğinin korunması durumunu ortaya çıkarmıştır (Efendioğlu ve Sezgin: 219).

Bu konuyla ilgili Vergi Usul Kanunu'nun 359.maddesine ç/bendi eklenmiş olup elektronik ortamda kullanılan verilerin gizliliği ve güvenliği güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Bu şekilde vergilendirme işlemi esnasında ilgili yetkililerce öğrenilen ve gizli tutulması gereken mükelleflere ait bilgilerin açıklanması veya kullanımının yasaklanması düzenlenmiş yani vergi mahremiyeti sağlanmak istenmiştir.

İlgili kanuna göre; ç) (Ek:29/4/2021-7318/4 md.)

“Hazine ve Maliye Bakanlığınca yetkilendirilmediği halde, ödeme kaydedici cihaz mührünü kaldıran, donanım veya yazılımını değiştiren kişilerle ilgili, cihazda kayıt altına alınan bilgileri değiştiren veya silen, ödeme kaydedici cihaz veya bağlantılı diğer donanım ve sistemler ya da kayıt dışı satışın önlenmesi için kurulan elektronik kontrol ve denetim sistemleri veya ilgili diğer sistemler tarafından Hazine ve Maliye Bakanlığı veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarına elektronik ortamda iletilmesi gereken belge, bilgi veya verilerin iletilmesini önleyen veya bunların gerçeğe uygun olmayan şekilde iletilmesine sebebiyet veren kişilerle ilgili üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası istenmiştir. Bu kişilerle ilgili pişmanlık maddesinden yararlanması ise yasaklanmıştır.”

Maddenin konumuzla ilgili kısımlarına baktığımızda veri tabanının kullanılması, vergi mahremiyetinin ihlal edilmesi, bilgi güvenliğinin ve gizliliğinin göz ardı edilmesi durumunda cezalandırma işleminin uygulanacağı kanun ile net bir şekilde ifade edilmiştir.

4. Elektronik Vergi Uygulamalarına Yönelik Yapılmış Ampirik Çalışmalar

Bu bölümde elektronik vergi uygulamaları konusunda seçilmiş bazı ulusal ve uluslararası çalışmalar ele alınmış, amacı, kullanılan yöntem, modelleme yöntemi, kullanılan değişkenler ve ulaşılan sonuçlar bakımından kısaca özetlenmiştir.

Bu kapsamda, Akdemir (2008), çalışmasında VEDOP projesinin fayda ve zararlarını araştırmayı amaçlamıştır. Bağımsız değişken olan e-devlet uygulamasının yarar ve zararlarından bahsetmiş nitel araştırma yöntemi ile Eğirdir Vergi Dairesi'ne yönelik incelemeler yapmıştır. “Personelin teknolojik ağırlara uyum sağlayamamasının vergi hesaplamalarında yanlışlıklar ortaya çıkarabildiği sonucuna” ulaşılmıştır.

Uğur ve Çütcü (2009), ilgili çalışmalarında e-devlet uygulamalarının kamu harcamaları üzerinde bir etkisi olup olmadığını araştırmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada bağımsız değişken olan e-devlet uygulamalarının bağımsız değişken olan kamu tasarrufunu ne oranda etkilediği araştırılmıştır. Sonuç olarak kayıt dışı ekonominin, VEDOP uygulaması ile azaltıldığı sonucuna varılmıştır. Turan ve Özgen (2009), çalışmalarında Türkiye'de elektronik beyanname uygulamalarının meslek grupları tarafından kabul edilme ve kullanma nedenlerini araştırmıştır. Algılanan kullanım kolaylığının meslek grupları tarafından ne derece anlaşıldığı regresyon analizi ile test edilmiştir. Genişletilmiş Teknoloji Kabul Modeli ile meslek mensuplarının teknoloji kullanma

konusundaki niyetlerinin pozitif olduğu ölçülmüştür.

Mert (2009) ise dijital teknolojinin vergi denetimi üzerinde oluşturduğu etkiyi araştırmıştır. Nitel araştırma yöntemi kullanılan bu çalışmada bağımsız değişken olarak bilgisayar teknolojisi ile bağımlı değişken olan vergi denetimi arasındaki ilişki gözlemlenmiştir. Sonuç olarak VEDOP uygulamasının vergi denetiminin etkin ve hızlı yapılmasına katkı sağladığı görülmüştür. Övet (2010), ilgili çalışmada Türkiye’de vergi denetiminin etkinliğine etki eden faktörleri ele almıştır. SPSS ve istatistiksel analizler kullanılan bu çalışmada bağımsız değişken olarak vergi denetim etkinliği bağımlı değişkenler ise mevzuatlar, uzmanlaşma, özlük hakları gibi kavramlar kullanılmıştır. Vergi denetimini etkileyen en önemli faktörün vergi mevzuatları olduğu bulunmuştur. Türk (2010), çalışmada e-vergi uygulamalarının vergi kaçırma önlemek için ne ölçüde etkili olduğunu ölçmeyi hedeflemiştir. Anket ve likert ölçekli analiz yöntemi kullanılan bu çalışmada bağımsız değişken olan elektronik uygulamaların bağımlı değişken olan vergi kaçırma durumunu azalttığı gözlemlenmiştir.

Demirtaş vd., (2012) çalışmalarında bireylerin elektronik vergi uygulamalarına karşı tutumlarını ölçmek istemişlerdir. Anket ve BTKKT modeli uygulanan bu çalışmada bireylerin elektronik vergi uygulamalarına uyumlarının kolay olduğu sonucuna varılmıştır. Diril ve Egeli (2014), serbest muhasebeci ve mali müşavirlerin vatandaşların vergi bilincinin artırılmasında bilişim teknolojisi ve e-uygulamalardan ne kadar yararlandıkları analiz edilmeye çalışılmıştır. Frekans testi ve Anova analizi yapılan bu çalışma sonucunda vatandaşların vergi danışmanlığı esnasında e- uygulama üzerinde görsel kullanılmasından olumlu etkilendikleri görülmüştür.

Yılmaz (2012), çalışmada Türkiye’de 2001 krizi sonrasında kayıt dışı ekonomiyle mücadeleyle yönelik izlenen hükümet politikalarını ve bu doğrultuda uygulanan uygulamaları ele almıştır. Bu kapsamda kayıt dışı ile mücadele etmek için kullanılan VEDOP Projelerine de yer vermiş olup faydalı bir uygulama olduğu ve kayıt dışının azaltılmasında etkili bir yöntem olacağı üzerinde durulmuştur. Memiş, Çürük ve Ünal (2019), çalışmalarında VEDOP projeleri kapsamında elektronik uygulamalarının vergi denetimi üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. SPSS analizi kullanılan çalışmada e-uygulamalarının vergi denetimini olumlu etkilediği sonucuna varılmıştır. Azma vd. (2012), ofis otomasyonu ile vergilerin doğru hesaplanması arasındaki ilişkiyi ölçmeye çalıştıkları çalışmalarında korelasyon analiz yöntemini kullanmış ve ofis otomasyonunun doğru kullanımının vergi hesaplamalarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Wang (2002), e-beyanname ile teknoloji kullanma arasındaki ilişkiyi ölçmeye yönelik yapılan çalışmada korelasyon ve ortalama varyans analizini kullanmıştır. E-uygulamaları kullanma sıklık ve yeteneğinin e-beyanname verme üzerinde olumlu etkisi olduğu görülmüştür.

Tokdemir (2019), çalışmada elektronik vergi uygulamaların Gelir Vergisi Kanun’unda sayılan mükellef grupları itibarıyla vergiye uyumu ve vergi uyum maliyetleri üzerine çalışma yapmıştır. Bu kapsamda, İstanbul ili Avcılar Vergi Dairesi Gelir Vergisi mükellefleri üzerine anket uygulamış ve elektronik vergi uygulamalarının, vergiye uyumu ve uyum maliyetleri üzerindeki etkisini ölçmeyi hedeflemiştir. E-uygulamaların vergiye uyumu artırdığı bununla birlikte vergiye uyum maliyetlerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Fu vd. (2005) ve Azmi ve Bee (2010), mükelleflerin elektronik vergi uygulamalarını kullanma niyetlerini analiz etmeyi amaçlayan bu iki çalışmada, korelasyon ve faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. E-uygulamaların eşitlik, doğruluk gibi mükellefler üzerinde olumlu etki oluşturması sonucu mükellefleri bu uygulamaları kullanmaya yönlendirdiği ölçülmüştür. Atambo ve Justus (2016), e-vergi sisteminin “*Gelir İdaresi*” vergi hasılatı üzerindeki etkisini araştıran çalışmalarında

bağımsız değişken olarak e-vergi uygulaması, bağımlı değişken olarak ise vergi hasılatı ele alınmış ve 5'li likert ölçeği ve frekans analizi kullanılmıştır. Sonuç olarak e- uygulamaların kolay ve anlaşılır olduğu ve vergi hasılatını artırdığı sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmalar ele alınırken daha çok ampirik çalışmalar dikkate alınmış ve e-uygulamalar ile doğrudan ilişkisi olan çalışmalar incelenmiştir. Bunun dışında farklı yıllarda teorik çerçeve ve literatür taraması yapılan konuyla ilgili birçok çalışma mevcuttur.

5. Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu araştırmada, elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirleri ve mükelleflerin uyumu üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Çalışma anket yöntemi tekniğine dayalı olduğu için araştırmaya başlamadan önce “*Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Yayın Etiği Kurulu'ndan (Karar no: 2023/01)*” etik izni alınmıştır.

E-uygulamaların vergi hasılatını artırma ve e-uygulamalara mükelleflerin uyumunu analiz etmek amaçlanmış, elektronik vergi uygulamalarının ne derece doğru kullanıldığı ve mükelleflerin elektronik vergi uygulamaları konusunda ne kadar bilinçli olduklarını ölçmek hedeflenmiştir.

Bu amaçla, İç Anadolu bölgesinde bulunan gelir vergisi mükellefleri dikkate alınarak gelir türü ayrımı yapılmadan 200 vergi mükellefine yönelik 20 soruluk bir anket uygulanmıştır. Anket online (internet) yapılmış olup sonuçları basit regresyon yöntemi, çapraz tablo ve ki-kare analizine tabi tutulmuş, frekans dağılım tabloları ve histogram grafikleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir.

6. Demografik Bulgular ve Güvenilirlik Analiz Sonucu

Aşağıda araştırmada ulaşılan farklı demografik göstergelerin frekans sonuçları ve çalışmada ele alınan ölçeğin güvenilirlik analizi test sonuçlarına yer verilmiştir. “Cinsiyet, yaş aralığı, eğitim düzeyi, meslek grupları ve gelir aralığı” gibi demografik göstergeler dikkate alınarak ilk beş temel sorunun dağılımına yer verilmiştir. Likert ölçekli değerlendirmede kullanılan ölçekler kodlanarak ifade edilmiştir ve bu durumda “Kesinlikle Katılmıyorum:1 ; Katılmıyorum: 2; Kısmen Katılıyorum/Kısmen Katılmıyorum: 3 ; Katılıyorum: 4 ; Kesinlikle Katılıyorum: 5” şeklinde oluşturulmuştur.

Tablo 2: Demografik Soruların Frekans Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	%	Kümülatif %
Erkek	98	49,0	49,0
Kadın	102	51,0	100,0
Toplam	200	100,0	
Yaş Grupları			
0-20	0	0	0
20-40	68	34,0	34,0
40-60	76	38,0	72,0
60 ve üstü	56	28,0	100,0
Toplam	200	100,0	
Eğitim Düzeyi			
İlkokul	30	15,0	15,0
Lise	48	24,0	39,0
Ön lisans	31	15,5	54,5
Lisans	62	31,0	85,5
Lisansüstü	29	14,5	100,0
Toplam	200	100,0	
Meslek Sektörü			
Eğitim	48	24,0	24,0
Sağlık	43	21,5	45,5
Ticaret	45	22,5	68,0
Diğer	64	32,0	100,0
Toplam	200	100,0	
Gelir Dağılım Aralığı			
0-5.500	83	41,5	41,5
5.501-7.000	67	33,5	75,0
7.001-10.000	34	17,0	92,0
10.001-15.000	12	6,0	98,0
15.001 ve +	4	2,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 2’de ilk olarak temel demografik soruların frekans dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 3: *Verginin Ne Anlama Geldiğini Tam Olarak Bildiğimi Düşünüyorum* Dağılımı*

	Frekans	%	Kümülatif%
1	4	2,0	2,0
2	34	17,0	19,0
3	41	20,5	39,5
4	94	47,0	86,5
5	27	13,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 3’de “Verginin Ne Anlama Geldiğini Tam Olarak Bildiğimi Düşünüyorum” sorusuna katılımcılarının %47 ile en yüksek oranda katılıyorum cevabını seçtikleri görülmüştür. Cevap dağılımına göre katılımcıların %60,5’i katıldığını, %19’u katılmadığını belirtirken %20,5’i kısmen katıldığını belirtmiştir.

Tablo 4: *Toplanan Vergilerin Sosyal Bir Sorumluluk Olduğunu Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif %</i>
<i>1</i>	5	2,5	2,5
<i>2</i>	7	3,5	6,0
<i>3</i>	20	10,0	16,0
<i>4</i>	88	44,0	60,0
<i>5</i>	80	40,0	100,0
<i>Toplam</i>	200	100,0	

Tablo 4’ de likert ölçekli sorularla analiz yapılmıştır ve verginin sosyal bir sorumluluk olduğunu düşünme konusunda %44’ü (n:88) “4” yani “Katılıyorum” yanıtını vermiştir. %40,0’i ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Bu durumda ankete katılanların %84,00 gibi bir oranla büyük çoğunluğu tarafından toplanan vergilerin sosyal bir sorumluluk olarak düşünüldüğü tespit edilmiştir. Katılımcıların büyük oranda vergiyi sosyal bir sorumluluk olarak gördükleri görülmektedir.

Tablo 5: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Neler Olduğunu Biliyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif %</i>
<i>1</i>	19	9,5	9,5
<i>2</i>	33	16,5	26,0
<i>3</i>	43	21,5	47,5
<i>4</i>	90	45,0	92,5
<i>5</i>	15	7,5	100,0
<i>Toplam</i>	200	100,0	

Tablo 5’de elektronik vergi uygulamalarının neler olduğunu biliyorum konusunda ankete katılan mükelleflerin %45’i (n:90) “4” yani “Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verenler ise %7,5 oranında olup ankete katılanların %52,5 oranı ile yarısından fazlasının e-uygulamaları bildiği ve elektronik vergi uygulamalarının genel olarak mükellefler tarafından bilinen bir sistem olduğu ön görülmüştür.

Tablo 6: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Ödeme Kolaylığı Sağladığını Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif %</i>
<i>1</i>	2	1,0	1,0
<i>2</i>	13	6,5	7,5
<i>3</i>	37	18,5	26,0
<i>4</i>	118	59,0	85,0
<i>5</i>	30	15,0	100,0
<i>Toplam</i>	200	100,0	

Tablo 6’da elektronik vergi uygulamalarının ödeme kolaylığı sağladığını düşünüyorum sorusu üzerine test yapılmıştır ve mükelleflerin %59’u (n:118) “4” yani “Katılıyorum” %15,0’i ise “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını vermiştir. Genel olarak mükelleflerin yarısından fazlasının elektronik vergi uygulamalarının ödeme kolaylığı sağladığını düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7: *Elektronik Vergi Uygulamaları ile Vergi Denetiminin Daha Kolay Yapıldığını Düşünüyorum Dağılımı*

	Frekans	%	Kümülatif %
1	5	2,5	2,5
2	32	16,0	18,5
3	66	33,0	51,5
4	74	37,0	88,5
5	23	11,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 7’de elektronik vergi uygulamaları ile vergi denetiminin daha kolay yapıldığını düşünme konusu üzerine likert ölçekli analiz yapılmıştır ve mükelleflerin %37’si (n:74) “4” yani “Katılıyorum” cevabını vermiştir. %11,5’i “5” yani “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir ve e-uygulamaların vergi denetim kolaylığı sağladığı yönünde bir düşüncenin olduğu görülmüştür. Bu durumda elektronik vergi uygulamalarının daha kolay vergi denetimi yapılmasına katkı sağladığı ve bu denetimler ile vergi hasılatındaki artışlara katkı sağlama konusunda bu uygulamaların yararlı bir sistem olarak düşünüldüğü öngörülmüştür.

Tablo 8: *Elektronik Vergi Uygulamaları ile Vergi Kaçakçılığının Önlenebileceğini Düşünüyorum Dağılımı*

	Frekans	%	Kümülatif %
1	32	16,0	16,0
2	58	29,0	45,0
3	37	18,5	63,5
4	52	26,0	89,5
5	21	10,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 8’de elektronik vergi uygulamaları ile vergi kaçakçılığının önlenebileceğini düşünme konusu üzerine likert ölçekli analiz yapılmıştır ve mükelleflerin %29’u (n:58) “2” yani “Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. “Kesinlikle Katılmıyorum” cevabını verenlerin oranı ise %16,0 (n:32) olduğu görülmektedir. İkiisi birlikte %45,0’lık bir oranı oluşturmaktadır ve yarısına yakınının e-uygulamaların kayıt dışı ekonomiye de neden olan vergi kaçakçılığının önlenebilmesinin mümkün olmadığı görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.

Tablo 9: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Anlaşılır ve Kolay Olduğunu Düşünüyorum Dağılımı*

	Frekans	%	Kümülatif %
1	2	1,0	1,0
2	13	6,5	7,5
3	41	20,5	28,0
4	128	64,0	92,0
5	16	8,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 9’da elektronik vergi uygulamalarının anlaşılır ve kolay olduğunu düşünme konusu üzerine likert ölçekli analiz yapılmıştır ve mükelleflerin %64’ünün (n:128) “4” yani “Katılıyorum” şeklinde cevap vererek en yüksek kısmı oluşturduğu görülmektedir. Mükellefler tarafından ülkemizde uygulanmakta olan elektronik vergi uygulamalarının anlaşılır ve kolay olduğu ifade edilmiştir. Bu sonuca bakıldığında mükelleflerin e-uygulamaları etkin ve verimli olarak kullanabileceği ve e-uygulamaların genel olarak mükelleflerin ihtiyacına cevap verecek şekilde şekillendirilmiş olduğu söylenebilir.

Tablo 10: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Vergi Gelirlerini Artıracağını Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif%</i>
1	5	2,5	2,5
2	43	21,5	24,0
3	48	24,0	48,0
4	92	46,0	94,0
5	12	6,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 10’da elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artıracağını düşünme konusu ile ilgili analiz yapılmıştır ve %46’sının (n:92) “4” yani “Katılıyorum” yanıtını verdiği %6’sının ise (n:12) kesinlikle katıldığı ve ankete katılanların yarısından fazlasının (%52) e-uygulamaların vergi gelirlerini artıracağı yönünde bir düşünceye sahip oldukları görülmektedir. Genel olarak mükelleflerin elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artıracağını düşündükleri saptanmıştır. Vergi hasılatının artışı ile kamusal ihtiyaçların daha iyi ve hızlı karşılanması sağlanmış olacaktır denebilir.

Tablo 11: *Elektronik Vergi Uygulamalarının İşlem Süresini Kısaltarak Verimliliği Artırdığını Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif%</i>
1	2	1,0	1,0
2	9	4,5	5,5
3	18	9,0	14,5
4	143	71,5	86,0
5	28	14,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 11’de elektronik vergi uygulamalarının işlem süresini kısaltarak verimliliği artırdığını düşünme konusu üzerine likert ölçekli analiz yapılmıştır ve %71,5’inin (n:143) “4” yani “Katılıyorum” şeklinde cevapladığı görülmektedir. Bunun yanı sıra %14,0’ı ise kesinlikle katıldığını ifade etmiştir ve %85,5’lik yüksek bir oranla elektronik vergi uygulamalarının zamandan tasarruf sağlayarak işlem süresini kısalttığını ve verimliliği artırdığını düşündüğü sonucuna varılmıştır.

Tablo 12: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Kâğıt, Posta ve Aşırı Personel Masraflarını Azalttığını Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif%</i>
1	2	1,0	1,0
2	2	1,0	2,0
3	14	7,0	9,0
4	83	41,5	50,5
5	99	49,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 12’de elektronik vergi uygulamalarının kâğıt, posta ve aşırı personel masraflarını azalttığını düşünme konusu üzerine likert ölçekli analiz yapılmıştır ve %49,5’inin (n:99) “5” yani “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Katılımcıların %41,5’i ise “Katılıyorum” cevabını vermiştir. İki birlikte %91’i bulmaktadır. Bu, katılımcıların çok büyük bir kısmının e-uygulamalar sayesinde vergileme maliyetlerini azalttığını düşündüğünü ortaya koymuştur. Ankete katılan

mükelleflerin sadece çok az bir kısmı (n:18) e-vergi uygulamalarının kâğıt, posta ve aşırı personel masraflarını azalttığı konusunda kararsız kalmış ve “Katılmıyorum” yanıtını vermiştir. Genel olarak bakıldığında mükelleflerin gereksiz masraf ve kırtasiyecilik işlerinin e-uygulamalar sayesinde azaltıldığı yönünde düşünceye sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 13: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Mükelleflerin Vergi Ödeme İsteklerini Artırdığını Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif%</i>
<i>1</i>	16	8,0	8,0
<i>2</i>	56	28,0	36,0
<i>3</i>	55	27,5	63,5
<i>4</i>	59	29,5	93,0
<i>5</i>	14	7,0	100,0
<i>Toplam</i>	200	100,0	

Tablo 13’de elektronik vergi uygulamalarının mükelleflerin vergi ödeme isteklerini artırdığını düşünme konusu üzerine likert ölçekli analiz yapılmıştır ve %29,5’inin (n:59) “4” yani “Katılıyorum” şeklinde yanıtladıkları görülmektedir. Sonuç olarak e-uygulama sistemlerinin mükellefleri vergi ödemeye teşvik etme konusunda etkili bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Vatandaş-Devlet Arasında Bir Yakınlık Sağladığını Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif%</i>
<i>1</i>	13	6,5	6,5
<i>2</i>	26	13,0	19,5
<i>3</i>	53	26,5	46,0
<i>4</i>	98	49,0	95,0
<i>5</i>	10	5,0	100,0
<i>Toplam</i>	200	100,0	

Tablo 14’de elektronik vergi uygulamalarının vatandaş-devlet arasında bir yakınlık sağladığını düşünme konusu üzerine likert ölçek analizi yapılmıştır ve %49’unun (n:98) “4” yani “Katılıyorum” şeklinde yanıtladığı görülmektedir. Ankete katılan mükelleflerce e-uygulamaların % 5 oranında kesinlikle katıldığını belirten grup ile birlikte katılımcıların toplam %54’ünün vatandaş ile devlet arasında yakınlık sağladığına inandıkları tespit edilmiştir. Bu durumda e- uygulamaların vatandaşın yani mükelleflerin daha katılımcı olmasına katkı sağladığı ifade edilebilir.

Tablo 15: *Elektronik Vergi Uygulamalarının Mükelleflerin Sahte Belge Sunmalarına Engel Olduğunu Düşünüyorum Dağılımı*

	<i>Frekans</i>	<i>%</i>	<i>Kümülatif%</i>
<i>1</i>	5	2,5	2,5
<i>2</i>	24	12,0	14,5
<i>3</i>	37	18,5	33,0
<i>4</i>	81	40,5	73,5
<i>5</i>	53	26,5	100,0
<i>Toplam</i>	200	100,0	

Tablo 15’de elektronik vergi uygulamalarının mükelleflerin sahte belge sunmalarına engel olduğunu düşünme konusu üzerine likert ölçek analizi yapılmıştır ve katılımcıların %40,5’i (n:81) “4” yani “Katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Bununla birlikte %26,5’i “Kesinlikle Katılıyorum” yanıtını vermiştir ve e-uygulamaların mükelleflerin sahte belge sunmalarına engel olacağını düşünenlerin ankete katılanların %67’sini oluşturduğu görülmektedir. Bu durumda ankete katılan mükellefler

tarafından elektronik vergi uygulamalarının sahte belge sunulmasına engel olduğu ve güven ortamı oluşturduğu düşünülmektedir.

Tablo 16: Ülkemizdeki Elektronik Vergi Uygulamalarının Değişen Teknolojik Gelişmelere Uyum Sağladığını Düşünüyorum Dağılımı

	Frekans	%	Kümülatif%
1	4	2,0	2,0
2	9	4,5	6,5
3	28	14,0	20,5
4	118	59,0	79,5
5	41	20,5	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 16’da ülkemizdeki elektronik vergi uygulamalarının değişen teknolojik gelişmelere uyum sağladığını düşünme konusu üzerine likert ölçek analizi yapılmıştır ve katılanların %59’u (n:118) “4” yani “Katılıyorum” cevabını vermiştir. %20’si ise kesinlikle katıldıklarını belirtmişlerdir. Buna bağlı katılımcıların %79 gibi önemli bir çoğunluğu ülkemizdeki elektronik vergi uygulamalarının değişen teknolojik gelişmelere uyum sağladığını ifade etmişlerdir. Küreselleşmenin artmasıyla birlikte değişen teknolojik gelişmeler çeşitli sistemler üzerinde değişimleri zorunlu kılmaktadır ve e-uygulamalar için de geçerli olan bu gelişmelere ülkemizin uyum sağladığı mükellefler tarafından düşünülmektedir.

Tablo 17: Elektronik Vergi Uygulamaların Her Zaman Doğru ve Güvenilir Bilgi Sunacağını Düşünüyorum Dağılımı

	Frekans	%	Kümülatif%
1	7	3,5	3,5
2	44	22,0	25,5
3	44	22,0	47,5
4	81	40,5	88,0
5	24	12,0	100,0
Toplam	200	100,0	

Tablo 17’de elektronik vergi uygulamalarının her zaman doğru ve güvenilir bilgi sunacağını düşünme konusu üzerine likert ölçek analizi yapılmıştır ve katılımcıların %40,5’i (n:81) “4” yani “Katılıyorum” yanıtını vermiştir. “Kesinlikle Katılıyorum” cevabını verenlerin oranı ise %12,0’dır. Bu durumda %52,5’lik bir oranla ankete katılanların yarısından fazlasını oluşturmaktadır. Bu durumda e-uygulamaların ülkemizde güvenilir ve doğru bilgi sunduğu bunun neticesinde mükelleflerin devlete olan güveninin artacağını ve mükelleflerin vergi ödeme konusunda daha çok elektronik uygulamaları tercih edebileceği sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 18: Güvenilirlik Analizi (Cronbach Alpha Katsayısı)

Gözlem Sayısı = 200,0				
Ortalama:	Ortalama Minimum	Ortalama Maksimum	Aralık	Max./Min.
3,579	2,860	4,375	1,515	1,530
Analize Dâhil Edilen Soru Sayısı: 15				
Cronbach Alpha = 0,821		Standardize Edilmiş Alpha = 0,828		

Tablo 18’de “güvenilirlik (reliability) analizi” sonuçlarına yer verilmiştir. Anketin güvenilirliği açısından önemli olan “Cronbach alpha katsayısı” 0,821 olarak bulunmuştur, standardize edilmiş alpha katsayısı ise 0,828 olarak hesaplanmıştır. Anketin sosyal bilimler için onaylanan geçerli güvenilirlik aralığında olduğu elde edilen sonuçlarla kanıtlanmıştır.

7. Elektronik Vergi Uygulamalarına Vergi Mükelleflerinin Bakış Açıklarına Yönelik Bulgular

Çalışmamıza dâhil edilen 200 örnekleme 20 soru sorulmuş olup, ulaşılan bulgularla Ki-Kare analizi yapılmıştır. Kullanılan her bir ölçek için ayrı hipotez kurulmuştur ve bu hipotezler sonucunda çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. İlişkili değişkenler arasında red/kabul hipotezleri kullanılarak anlamlılık durumuna göre yorumlar yapılmıştır.

Tablo 19: *Cinsiyet *Elektronik Vergi Uygulamalarının Vergi Gelirlerini Artıracağını Düşünüyorum Crosstabulation*

Cinsiyet		Elektronik Vergi Uygulamalarının Vergi Gelirlerini Artıracağını Düşünüyorum				
		1	2	3	4	5
Erkek	Frekans	2	29	17	46	4
	%	40,0	67,4	35,4	50,0	33,3
Kadın	Frekans	3	14	31	46	8
	%	60,0	32,6	64,6	50,0	66,7
Toplam	Frekans	5	43	48	92	12
	%	100	100	100	100	100

Tablo 19’da cinsiyet durumu ile elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artıracağını düşünme durumu arasında çapraz tablo analizi yapılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artıracağı durumu arasında anlamlı bir ilişki yoktur (H0) veya vardır (H1) hipotezleri oluşturulmuştur. Pearson Chi-Square değerimiz (Sig.: 0,029), $p=0,029<0.05$ şeklinde hesaplanmış olup anlamlı bir ilişki vardır ve dolayısıyla H0 hipotezi reddedilir. Tablo 19’da %67,4’lük bir oranla ankete katılan erkek mükelleflerin elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artıracağı konusunda “Katılmıyorum=2” cevabını verdikleri buna karşın kadın mükelleflerin %66,7’lik bir oranla tam tersi elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artıracağını düşünme konusunda “Kesinlikle Katılıyorum=5” cevabı verdiği görülmektedir. Elektronik vergi uygulamalarının vergi gelirlerini artırma konusunda e-uygulamaların sağladığı fayda konusunda mükellef cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir.

Tablo 20: *Yaş Durumu* Elektronik Vergi Uygulamalarının Neler Olduğunu Biliyorum Crosstabulation*

Yaş Durumu		Elektronik Vergi Uygulamalarının Neler Olduğunu Biliyorum				
		1	2	3	4	5
0-20	Frekans	0	0	0	0	0
	%	0	0	0	0	0
20-40	Frekans	6	7	16	37	2
	%	31,6	21,2	37,2	41,1	13,3
40-60	Frekans	3	8	18	39	8
	%	15,8	24,2	41,9	43,3	53,3
60-üstü	Frekans	10	18	9	14	5
	%	52,6	54,5	20,9	15,6	33,3
Toplam	Frekans	19	33	43	90	15
	%	100	100	100	100	100

Tablo 20’de yaş durumu ile elektronik vergi uygulamalarının neler olduğunu biliyorum sorusuna katılımcıların verdikleri yanıtlar yaş grupları itibarıyla analiz edilmiştir. Sonuçlar Tablo 20’de yer almaktadır. Yaş değişkeni ile elektronik vergi uygulamalarının neler olduğunu biliyorum değişkeni arasında anlamlı bir ilişki yoktur (H0) veya vardır (H1) hipotezleri oluşturulmuştur. Pearson Chi-Square değerimiz (Sig.: 0,000), $p=0,000<0.05$ olarak bulunmuştur ve anlamlı bir ilişki olduğu

sonucuna ulaşılarak H0 hipotezi reddedilmiştir. Tablo 20’de %54,5’lik bir oranla 60 yaş ve üstü mükelleflerin elektronik vergi uygulamalarının neler olduğunu biliyorum soruna “Katılmıyorum=2” cevabı verdikleri görülmektedir. 60 yaş altı mükelleflerin ise e-uygulamalar hakkında daha çok bilgiye sahip oldukları saptanmıştır. Bu durumda yaş aralığının e-uygulamaları kullanma üzerinde etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 21: *Elektronik Vergi Uygulamalarında (Vergi Denetiminin Daha Kolay Yapıldığını Düşünüyorum*VergiKaçakçılığının Önlenebileceğini Düşünüyorum) Crosstabulation*

	Elektronik vergi uygulamalarında vergi denetiminin daha kolay yapıldığını düşünüyorum	Elektronik vergi uygulamalarında vergi kaçakçılığının önlenebileceğini düşünüyorum			
		1	2	3	4
2	Frekans	17	13	3	4
	%	51,3	22,4	8,1	5,5
3	Frekans	8	26	15	17
	%	25,0	44,8	40,5	23,3
4	Frekans	7	14	14	39
	%	21,9	21,1	37,8	53,4
5	Frekans	0	5	5	13
	%	0,0	8,6	13,5	17,8
Toplam	Frekans	32	58	37	73
	%	100	100	100	100

Tablo 21’de elektronik vergi uygulamalarında vergi denetiminin daha kolay yapıldığını düşünüyorum sorusuna verilen yanıtlar ile elektronik vergi uygulamaları ile vergi kaçakçılığının önlenebileceğini düşünme durumu arasındaki ilişki çapraz tablo analizi yöntemi ile yapılmıştır. H0: Elektronik vergi uygulamalarında vergi denetiminin daha kolay yapıldığını düşünüyorum ile elektronik vergi uygulamaları ile vergi kaçakçılığının önlenebileceğini düşünme durumu arasında olumlu bir ilişki yoktur. H1: Elektronik vergi uygulamalarında vergi denetiminin daha kolay yapıldığını düşünüyorum ile elektronik vergi uygulamaları ile vergi kaçakçılığının önlenebileceğini düşünme değişkenleri arasında, pozitif bir bağ vardır hipotezi kurulmuştur. Pearson Chi-Square değerimiz (Sig.: 0,000), $p=0,000<0.05$ olarak bulunmuştur ve anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucu saptanmıştır. Bu durumda ele alınan iki değişken arasında olumlu bir ilişkinin olmadığı varsayımı (H0) reddedilir. Elektronik vergi uygulamalarında vergi denetiminin daha kolay yapıldığını düşünme konusunda %53,4’lük oranla “Katılıyorum=4” cevabını veren mükellefler elektronik vergi uygulamalarında vergi kaçakçılığının önlenmesi konusunda “Katılıyorum=4” cevabını vermiştir. Bu durumda e-uygulamaların vergi denetimi sağladığını düşünen mükelleflerin aynı zamanda e-uygulamaların vergi kaçakçılığını da önlendiğini düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

8.Sonuç

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle her alanda olduğu gibi bilişim alanında da ciddi değişimler yaşanmakta ve bilişim teknolojilerinin kullanımı her geçen gün artmakta, buna paralel olarak devletlerin rolü ve görevleri de değişime uğramaktadır. Kamusal hizmet sunumlarında etkinliğin sağlanabilmesi için en önemli gelir kaynağı şüphesiz vergilerdir. Bilişim teknolojileri alanında yaşanan yenilikler en önemli kamu geliri olan vergilere ilişkin süreçlere dair yeni uygulamaları beraberinde getirmiştir. E-devlet uygulamaları öncülüğünde dijitalleşme süreçlerinin hız kazanması, vergisel işlemler için elektronik uygulamalara geçilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Hazine ve

Maliye Bakanlığı'nın sunmuş olduğu elektronik vergi uygulamaları VEDOP projesi, mükellef odaklı olan ve daha az maliyetle daha hızlı vergi tahsil edilmesini amaçlayan devletin en kapsamlı ve önemli projelerinden biridir. Bu kapsamda, “*E-fatura, E-beyanname ve E-defter*” gibi e-uygulamalar sayesinde verginin en doğru bir şekilde hesaplanması, E-tahsilat uygulaması aracılığı ile de verginin gecikme olmadan en kısa sürede ödenmesi hedeflenmektedir.

Bu çalışma ile ulaşılmak istenen amaç, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın tüm vergisel işlemleri bilgisayar ortamına aktarmayı hedeflediği VEDOP projesi çerçevesinde uygulamaya konulan e-uygulamaları ile vergi gelirlerinin artışı konusunda mükelleflerin görüşü tespit edilmeye çalışılmıştır. E-uygulamaların vergi gelirleri üzerindeki etkisine ilişkin gelir vergisi mükelleflerinin algısının ölçülmesi amaçlanmıştır.

İlk olarak çalışmanın analiz kısmında demografik sorulara (cinsiyet, yaş, eğitim, meslek, gelir dağılımı) yer verilmiştir. Verginin ne anlama geldiği sorusu mükelleflere yöneltilmiş ve ankete katılanlardan %60,5'inin bu konuda bilinçli olduğu saptanmıştır. Yine %84'lük bir oranla verginin sosyal bir sorumluluk olarak düşünüldüğü ön görülmüştür. E-uygulamalara yönelik sorular e-uygulamaların ödeme kolaylığı sağlayıp sağlamadığı konusunda ise %74'lük bir oranla olumlu cevap verilmiş ve ödeme kolaylığı sağladığı ifade edilmiştir.

Yine hem vergi denetimi kolaylığı sağladığı (%48,5'lik bir oranla) hem de e-uygulamaların anlaşılır ve kolay olduğu (%72'lik bir oranla) ankete katılan mükellefler tarafından ifade edilmiştir. Yine işlem süresinin e-uygulamalar tarafından kısaltılarak verimliliğin artırıldığı (%85,5'lik bir oranla) ve vergi gelirlerinin e-uygulamalar sayesinde artırıldığı (%52'lik bir oranla) ifade edilmiştir. E-uygulamaların çok yüksek bir oranla (%91) kâğıt, posta ve aşırı personel masraflarını azalttığı ankete katılanlar tarafından ifade edilmiştir.

E-uygulamaların vatandaş-devlet arasında bir yakınlık oluşturduğu, mükelleflerin vergi ödeme isteklerini artırdığı sonucu da ağırlıklı düşünceler arasındadır. Yine bu uygulamaların %67'lik bir oranla mükelleflerin sahte belge sunmalarına engel olduğu ulaşılan sonuçlar arasındadır. Ülkemizin e-uygulamalar konusunda değişen teknolojiye ve gelişmelere uyum sağladığı yönünde bir düşüncenin var olduğu %79,5'lik bir oranla ifade edilmiştir.

Yapılan çapraz tablo analizinde ise e-uygulamaların vergi gelirlerini artırma konusunda cinsiyete göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Yaş durumu ile e-uygulamaların neler olduğu konusu arasında yapılan çapraz tablo analizinde ise 60 yaş altı mükelleflerin e-uygulamalar hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları ön görülmüştür.

Son olarak yapılan (Tablo 21) analiz de ise e-uygulamaların vergi denetimini sağladığını düşünen mükelleflerin aynı zamanda vergi kaçakçılığını da önlediğini düşündükleri saptanmıştır.

Bu kapsamda araştırma sonucunda e-uygulamaların vergi gelirlerini artırdığı ve vergi mükellefleri üzerinde vergiyi gönüllü ödeme, daha hızlı ödeme, vergiyi ödememe açısından sahte belgelerden uzak durma, vergi kayıp ve vergi kaçakçılığına imkân verecek durumlarda bulunmama gibi vergi uyumuna ilişkin olumlu faydalar oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Yine araştırma sonucunda elektronik vergi uygulamalarının vergi denetimini kolaylaştırdığı ve kamu gelirleri için önemli bir kaynak olan vergi gelirlerini artırıp artırmadığı soruları üzerinden hipotezler kurulmuş ve yapılan değerlendirmeler sonucunda vergi gelirlerini artırdığı ve vergi ödeme teşvikçisi olarak elektronik uygulamaların yararlı olduğu görülmüştür. Ülkemizde vergi idarelerinin bütün vergisel işlemleri e-uygulamalar üzerinden yapması ile mükelleflerin daha bilinçli ve katılımcı olmasına katkı sağlayacağı, daha kolay ve anlaşılır uygulamalar sayesinde devlet-vatandaş arasında

güven bağının güçleneceği düşünülmektedir. Söz konusu uygulamaların kullanımıyla vatandaşların vergiye karşı olan sosyal sorumluluğunun daha çok pekişeceği, birçok mükellefin vergi dairelerinde meydana gelen zaman kaybı sorununun önlenmesi ile hizmet memnuniyet sınırının artacağı, hata payının en aza indirilip doğru bilgiye hızlı ulaşımın sağlanacağı gibi pozitif verilere ve önemli sonuçlara ulaşılmıştır.

Yazar Katkı Oranı (Authorship Contributions): Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.

Kaynakça

- Akdemir, N. , (2008). E-Devlet uygulamaları kapsamında VEDOP projesi Eğirdir Vergi Dairesinde E-VDO uygulamasının incelenmesi, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Arslaner, H. ve Karaca, Y. ,(2017). Türkiye kamu yönetiminde yönetim algısı: Aydın İli Vergi Dairelerinde bir uygulama, *Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4), 128-151.
- Atambo, W.M. ve Justus, G. , (2016). Effects of Electronic- tax system on the revenue collection efficiency of Kenya revenue authority: A Case of uasin gishu county, 2(4), <http://www.onlinejournal.in> (Erişim Tarihi: 02.01.2021).
- Amaefule C. S., Okonya B. E. and Amaefule H. C. (2012). The Efficacy of E-Taxation as a Strategic Tool for National Economic Development, *National Journal of Banking and Finance* 3(1), 113-120.
- Azma, F., İzanlou, A. ve Mostafapour, M.A. , (2012). The Survey relationship between office automation and employees performance in the yield tax affairs office, *Procedia Technology*, 1, 153-157.
- Azmi, A.C.A. ve Bee, L. , (2010). The Acceptance of the e-Filing System by Malaysian Taxpayers: A Simplified Model, *Electronic Journal of e-Government*, 8(1), 13-22.
- Çarıkçı, O. , (2010). Türkiye’de e-devlet uygulamaları üzerine bir araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 95-122.
- Demirtaş, T., Gerçek A., Giray F., Yüce, M. ve Oğuzlar, A. , (2012). Mükelleflerin e-vergileme sistemini benimsemelerini etkileyen faktörlerin analizi: Bursa araştırması, *UÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, XXXI(1), 59-84.
- Diril, F. ve Egili, H. , (2014). Vergi bilincinin oluşumunda bilişim teknolojilerinin rolü: İzmir ili için bir uygulama, *Sosyo-Ekonomi Dergisi*, 22(22), 34-55.
- Doğan, K. Caner, ve Ustakara, F. , (2012). Kamuda bir yapılanma dönüşümü olarak E-Devlet ve E-Yönetişim ilişkisi üzerine, *Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi*, GJEBS, 2(3), 01-12.
- Efendioğlu, A., ve Sezgin, E., (2007). E-Devlet Uygulamalarında Bilgi e Paylaşım Güvenliği, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 219-236.
- Fu, J.R., Farn, C.K., ve Chao, W.P. , (2005). *Acceptance of Electronic Tax Filing: A study of Taxpayer Intentions*, www.elsevier.com/locate/dsw (Erişim Tarihi: 27.05.2021).
- Memiş, M. Ünsal; Çürük, T., ve Ünal, Y. , (2019). Elektronik uygulamaların vergi denetimi üzerine etkisi: Denetimin tarafları üzerine bir araştırma, *Maliye Dergisi*, Ocak-Haziran, 176, 474-504.

- Mert, C. , (2009). Bilgisayar internet teknolojisinin vergi denetimi üzerine etkisi. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Övet, A. , (2010). *Türkiye’de vergi denetiminin etkinliği: Ankara ili vergi denetmen ve denetmen yardımcılarınınayönelik bir uygulama*, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Özgen, F. B. , (2008). İnternet – Bilgisayar teknolojilerinin önemi ve türkiye’de e-vergileendirme sistemi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 195-214.
- Tokdemir, S. , (2019). *Elektronik vergi uygulamalarının vergi maliyeti ve vergi uyumu üzerindeki etkileri*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, A.H. ve Özgen, F.B. , (2009). Türkiye’de E-Beyanname sisteminin benimsenmesi: Geliştirilmiş teknolojik kabul modeli ile ampirik bir çalışma, *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 10(1), 134-147.
- Türk, A. , (2010). *Elektronik vergi denetiminin vergi kaçırma eğilimlerini azaltmadaki rolü ve bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Uğur, A. ve Çütücü, İ, (2009). E-Devlet ve tasarruf etkisi kapsamında VEDOP Projesi, *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 1(2), 1-20.
- Ünal, Y. , (2019). *Elektronik uygulamaların vergi denetimi üzerine etkisi: denetimin tarafları üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yılmaz, A. G. , (2012). 2000’li yıllarda Türkiye’de kayıt dışı ekonomi, *Marmara Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, XXXIII(II), 455-496.
- Wamathu, W.E. (2014). *Effects of eletronic taxation on financial performance of audit Firms in Kenya*. [Unpublished master’s thesis]. NAIROBI University, Kenya.
- Wang, Yi-Shun, (2002). The Adoption of electronic tax filing systems: An empirical study, *Government Information Quarterly*, Tayland, (20), 333-3.